

ЦЕНТР ЕВАЛЮАЦІЇ НАУКОВО-ОСВІТНІХ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПРОГРАМ

УКРАЇНСЬКА ДІАСПОРА

У МІЖНАРОДНИХ КОМУНІКАЦІЯХ

(МАГІСТЕРСЬКА ПРОГРАМА КОНТЕКСТУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ)

АВТОР: ВОЛОДИМИР ЄВТУХ,

**доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН
України, Заслужений діяч науки і техніки України, Doctor Honoris
Causa Латвійського університету, Східноєвропейського
університету імені Лесі Українки, Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна**

УНІВЕРСИТЕТ ПРИКЛАДНИХ ПРОБЛЕМ СОЦІОГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ (МАГІСТЕРСЬКІ ПРОГРАМИ КОНТЕКСТУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ)

МЕТА: Забезпечення знаннями студентів у сфері соціогуманітарного розвитку, які можуть мати практичне застосування у тактичній і стратегічній перспективах. Акцентуація на активностях, котрі сприяють інтелектуальному розвитку особи і її здібностей приймати рішення у різноманітних життєвих ситуаціях.

ПРИНЦИПИ: Функціонування університету базується на основі: а) селективних магістерських програм контекстуального навчання; б) дослідницьких проектів, які забезпечують навчально-інформаційними матеріалами ту чи ту магістерську програму; в) міждисциплінарної співпраці (у межах університету, між університетами подібного профілю у межах своєї країни та зарубіжних країн) на рівні навчальних програм і дослідницьких проектів.

ОСНОВНІ СКЛАДОВІ: наукові дослідження (простір магістерських програм); навчальний процес (очно-дистанційне навчання); надання послуг (у галузі освіти, у соціальній сфері, у розвитку інтелектуальних здібностей).

КОНТЕКСТУАЛЬНЕ НАВЧАННЯ: основний принцип – від «вчити» до «навчатися» (from teaching to learning); від викладання до навчання; навчання – це процес конструювання смислу, базуючись на досвіді.

ПЕРЕЛІК ДИСЦИПЛІН

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ПИТАННЯ ОСМИСЛЕННЯ ФЕНОМЕНА «УКРАЇНЬСЬКА ДІАСПОРА» [6 годин – 1 лекція (2 години), 1 просемінар (1 година), 1 консультація (1 година), 1 мікроконференція (2 години)]:

- ✓ діаспори у контексті переміщень людських ресурсів (міграцій)
- ✓ особливості формування української діаспори: історичний аспект
- ✓ діаспора у контексті феномена «зарубіжні українці»
- ✓ сучасні джерела розвитку української діаспори
- ✓ методологія, технології і техніки дослідження української діаспори

ДІАСПОРА ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА УКРАЇНСЬКОГО ЕТНОСУ [4 години – 1 лекція (2 години), 1 семінар (2 години)]:

- ✓ поняття «український етнос»
- ✓ структура українського етносу
- ✓ місце і роль діаспори у структурі українського етносу
- ✓ динаміка зв'язків української діаспори з етнічною батьківщиною

УКРАЇНЬСЬКА ДІАСПОРА У ІНШОЕТНІЧНОМУ ДОВКІЛЛІ [6 годин – 1 лекція (2 години), 1 семінар (2 години), 1 мікроконференція (2 години)]:

- ✓ територіальне розміщення української діаспори
- ✓ регіональні особливості розселення вихідців із України у основних країнах проживання
- ✓ соціокультурні умови довкілля
- ✓ характер взаємодії українців з місцевим населенням
- ✓ висліди міжетнічної взаємодії для перспектив української діаспори

ЕТНОКУЛЬТУРНІ ПРАКТИКИ УКРАЇНЬСЬКОЇ ДІАСПОРИ [4 години – 1 семінар (2 години), 1 колоквиум (2 години)]:

- ✓ *тяглість етнокультурних практик в умовах іншоетнічного проживання*
- ✓ *сьогоденні культурницько-громадські активності української діаспори*
- ✓ *трансляція традицій і звичаїв українського народу на áкторів міжетнічної взаємодії*

ЕТНОБІЗНЕСОВІ ПРАКТИКИ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ [2 години – 1 лекція]:

- ✓ характер зайнятості представників української діаспори
- ✓ етнічний бізнес українців у різних країнах проживання
- ✓ бізнесові пов'язаності української діаспори з країною виходу та країнами виходу інших діаспор

ЕТНОПОЛІТИЧНА ПОВЕДІНКА УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ [2 години – 1 лекція]:

- ✓ історичні ремінісценції участі українців у політичних і громадських рухах країн проживання
- ✓ Україна – стрижень громадських змагань українців поза межами етнічної батьківщини
- ✓ етнополітична поведінка вихідців з України у турбулентних ситуаціях

УКРАЇНЬСЬКА ДІАСПОРА У ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОМУ КОМУНІКАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ [2 години – 1 лекція]:

- ✓ структурування віртуального простору української діаспори
- ✓ мережеві системи української діаспори
- ✓ інформаційно-контентна наповненість комунікаційних каналів (внутрішній – діаспорний – та зовнішній аспекти)

СТРУКТУРУВАННЯ ЗНАННЯ ПРО УКРАЇНЬСКУ ДІАСПОРУ [6 годин – 1 консультація (1 година), 1 колоквіум (1 година), 1 просемінар (1 година), 1 мікроконференція (3 години)]:

- ✓ принципи евалюації досліджень діаспор
- ✓ науково-дослідницький доробок про українську діаспору (вітчизняний та зарубіжний досвіди)
- ✓ ресурсне забезпечення дослідницьких практик
- ✓ ресурсне забезпечення навчального курсу «Українська діаспора у міжнародних комунікаціях»
- ✓ підготовка фахівців з етнічного менеджменту (діаспори)

ДОДАТКОВІ ДИСЦИПЛІНИ

ЕТНОКУЛЬТУРНА ДИВЕРСИФІКАЦІЯ СУЧАСНОГО СВІТУ [4 години – 2 лекції]

МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ [2 години – 1 лекція]

ЕТНІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ [4 години – 2 лекції]

СТРУКТУРА КУРСУ

ЛЕКЦІЯ

КОНСУЛЬТАЦІЯ (skype, google groups, e-mail)

ПРОСЕМІНАР

СЕМІНАР (можливе запрошення тематичних експертів)

КОЛОКВІУМ

МІКРОКОНФЕРЕНЦІЯ (студенти обирають тему для доповіді, модератор структурує дискусію)

КОНФЕРЕНЦІЯ (до обговорення включаються усі теми програми)

ДИСКУСІЯ ЗА ОБРАНИМИ СТУДЕНТАМИ ТЕМАМИ

ЕКЗАМЕН (за результатами мікроконференції, есею, домашнього завдання)

N.B.: пріоритет вибору тем для обговорення залишається за магістрантами

ДИСКУСІЙНА ПЛАТФОРМА:

СЕМІНАР-ЛАБОРАТОРІЯ

«НАШОГО ЦВІТУ ПО УСЬОМУ СВІТУ»

КЕРІВНИКИ: Володимир Євтух, Петро Ющенко

Вклад українців у світові цивілізації: локальні, регіональні, національні, міжнародний рівні

ВИКЛАДАЦЬКИЙ СКЛАД

Євтух Володимир, доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України

Коган Костянтин, магістр соціології (США)

Колесніченко Максим, кандидат філософських наук

Макар Віталій, кандидат політичних наук, доцент

Малиновська Олена, доктор наук з державного управління, професор

Попок Андрій, доктор наук з державного управління, професор

Трощинський Володимир, доктор історичних наук, професор

Чернова Катерина, доктор соціологічних наук, професор

Ющенко Петро, кандидат філософських наук

Bouchet Dominique, Ph.D, professor (Danmark)

Misiejuk Dorota, Ph.D, professor (Poland)

Wolowyna Oleg, Ph.D, professor (USA)

РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ:

Медіапортал української діаспори «**VIDIA**»

Українсько-американська веб-платформа для створення блогів «**UA Modna**»

Портал електронної бібліотеки «**DIASPORIANA**»

Інтернет-архів «**Українці в Америці**»

ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ:

Часопис «Українська діаспора». Київ-Чикаго.

Журнали української діаспори // <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

ЛІТЕРАТУРНІ ДЖЕРЕЛА:

Енциклопедія української діаспори. Том 1. Сполучені Штати Америки. Книга 1. А-К // Маркусь Василь (гол. редактор). – Нью-Йорк-Чікаго: Наукове Товариство ім. Шевченка в Америці, 2009. – 433 с.

Енциклопедія української діаспори. Том 1. Сполучені Штати Америки. Книга 2. Л-Р // Маркусь Василь (гол. редактор). – Нью-Йорк-Чікаго: Наукове Товариство ім. Шевченка в Америці, 2012. – 348 с.

Енциклопедія української діаспори. Том 4 (Австралія-Азія-Африка) // Маркусь Василь (гол. редактор). – Київ: «ІНТЕЛ», 1995. – 250 с. з ілюстраціями. Етноенциклопедія // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ethnoencyclopedia.info/index.php/>

Євтух В.Б. Українська діаспора: шляхи формування та сучасні процеси // Географічний журнал. – 1992. – № 1. – С. 53-57.

Євтух В.Б. Український етнос: структура та характер взаємодії з навколишнім середовищем // Вісник Академії Наук України. – 1993. – № 10. – С. 40-46.

Євтух В.Б., Ковальчук О.О. Українці в Канаді. – Київ: Будівельник, 1993. – 144 с.

Євтух Володимир. Етнічність: енциклопедичний довідник. – Київ: Фенікс, 2012. – 396 с.

Євтух Володимир. Центри етнічної проблематики: довідник. – Київ: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2014. – 253 с.

Євтух Володимир, Камінський Євген, Ковальчук Олена, Трощинський Володимир. Діаспора. Історико-етнографічна монографія у двох книгах. 1 книга. (За науковою редакцією доктора історичних наук Анатолія Пономарьова). – Опішне : Видавництво Державного музею-заповідника українського гончарства в Опішньому, 1999. – С. 175 – 243.

Маркусь Василь. Чому діаспора: спроба ідентифікації поняття // Українська діаспора.1992. Число 1. – С. 4-13.

Матеріали до енциклопедії української діаспори. 7 том (пострадянські країни). Відповідальні за випуск Ганна Скрипник, Володимир Євтух. – Київ, 2013. – 176 с.

Попок А.А., Євтух В.Б., Трощинський В.П. Далекосхідні українці: історія, культура, форми самоорганізації. – Київ: Альтерпрес, 2008. – 360 с.

Трощинський В.П., Шевченко А.А. Українці в світі. – Київ : Альтернатива, 1999. – 352 с.

Чернова К.О. Українська діаспора як соціокультурна система. – Київ, 2007.

Шлепаков А.М. Українська трудова еміграція в США і Канаді (кінець XIX – початок XX ст.). – Київ: Видавництво Академії Наук Української РСР, 1960. – 200 с.

Korotych Oleksandr. Representation of the Ukrainian Ethnicity in the United States of America: Bibliographic Analysis // Ethnicity: Ukrainian Perspectives. General Introduction. – Warsaw-Kiev, 2013. – P. 34-44.

Wolowyna O., Lopukh V. New Research Center Established for the Study of the Ukrainian Diaspora in the United States. Shevchenko Scientific Society // <http://www.shevchenko.org/diaspora/ResearchCenterEng.html>

Yevtukh Volodymyr. ‘Ukrainians Abroad’ in Context of the Concept of an Entire Ukrainian Ethnos // Contemporary Problems of Social Change: Polish and Ukrainian Experience (ed. Volodymyr Yevtukh, Ryszard Radzik, Ganna Kislak). – Kyiv : SPA “Interservice” Ltd., 2015. – P. 15-33.

БАЗОВИЙ ТЕКСТ УКРАЇНСЬКА ДІАСПОРА

Поняття «українська діаспора» – від грецького слова «diaspora», що означає розсіяння, перебування певної частини того чи іншого народу (етносу) поза межами країни свого походження. Поняття «діаспора» тривалий час асоціювалося лише з євреями, котрі від часу Вавилонського полону опинилися поза територією своєї первісної батьківщини й розселилися по усьому світу. З часом зміст цього терміну розширився і діаспорою стали називати й представників інших народів, як от, вірменів, греків, індійців, поляків, а згодом і українців. Згідно з новітніми визначеннями, діаспора – це усталена сукупність людей одного й того ж етнічного походження, які проживають в іноетнічному докільлі за межами своєї історичної батьківщини, або за межами ареалу розселення свого народу й утворили соціальні, культурні (й, не виключено, політичні) інститути (організації) для збереження, відтворення, функціонування та розвитку своєї спільноти як компонента етнонаціональної структури суспільства проживання. Характерними ознаками сучасних діаспор є такі: 1) переважне компактне поселення у країні входу, особливо, на початкових етапах формування; 2) налагодження стійких внутрішніх зв'язків; 3) вибудовування й наповнення інституційної структури своєї спільноти, зазвичай, моноетнічної (наявність етнічних організацій, передусім, соціального, етнокультурного, а подеколи й політичного, спрямування; шкіл з етнічними мовами навчання; конструювання релігійних громад; засобів масової інформації та комунікації етнічними мовами (газети, часописи, інші періодичні видання, радіо – та телеканали чи програми, а останнім часом комп'ютерні технології); видання літератури мовою етнічної батьківщини); 4) заснування й розвиток етнічного бізнесу, зазвичай, малого; 5) підтримання безпосередніх (на індивідуальному рівні через рідних, знайомих, земляків) і опосередкованих (через ЗМІ, літературу тощо) контактів, зв'язків з країнами походження...

Витоки української діаспори. Предтечею процесу формування феномену «українська діаспора» були такі джерела: населення українських етнічних земель на захід від території сучасної України; вихідці з українських земель, які спорадично або ж більш-менш організовано потрапляли до Оттоманської імперії (на територію сучасної Туреччини, Румунії), Російської імперії та країн Західної Європи. Серед них виділялися козаки, студенти, релігійні діячі, безземельні селяни, письменники, митці, науковці, які час від часу з'являлися у європейських країнах у XIV- XVIII ст., чи то тимчасово там проживали, а ще раніше - раби, полонені. Так, понад 600 молодих людей з українських земель здобували освіту в Італії (в університетах міст Падую та Болонья, у Грецькій колегії у Римі), українські козаки брали участь у воєнних діях на півночі Італії; в Австрії козаки на чолі з полковником Семеном Палієм брали участь у визволенні Відня від турецької облоги; у Франції група козаків під проводом Григорія Орлика служила у французькій армії; після поразки у Полтавській битві 1709 року частина українських козаків емігрувала до Швеції; у Туреччині в основному перебували козаки, які потрапляли в полон під час російсько-турецьких воєн, та частина козаків, які після поразки у битві під Полтавою переселилися до Добруджі, що на той час перебувала у складі Оттоманської імперії, та на Волгу й за Урал в Російській імперії після зруйнування (1775 р.) Катериною II Запорізької Січі та вибудовування поселень у Транскарпатському регіоні (у другій половині XVIII-го ст. кілька тисяч закарпатських українців утворили свої колонії в Угорщині). На 1880 рік 1.2 млн. українців (4.6 % від усієї їх кількості) оселилося поза межами українських земель: 0.8 у Російській імперії (0.7 – у європейській її частині та 0.1 – в азійській), 0.2 – в Австро-Угорщині, 0.1 – у Сполучених Штатах)...

Причини української діаспори. Серед головних причин формування української діаспори у різні історичні періоди виділяються такі: 1) *економічні* (вони характерні для усіх періодів, але найбільш акцентовано вони впливали на еміграцію українців для кінця ХІХ-го - початку ХХ-го століть. Саме у цей період безземельні й малоземельні селяни та певною мірою низькооплачувані робітники покидали Галичину, Буковину та Закарпаття, що на той час входили до складу Австро-Угорщини; практично усі емігранти з українських земель, які входили до складу Російської імперії, були малоземельними селянами. Економічні чинники були, якщо не домінуючими, то, принаймні, помітними у виїзді українців після отримання Україною незалежності; 2) *соціальні* (властиві для українців, які проживали на землях, короті перебували певний час у складі інших держав, зокрема і у межах колишнього Радянського Союзу. Негативна дія соціальних чинників виявлялася в обмеженому доступі українців до системи охорони здоров'я, освіти, культури; 3) *політичні* (вони відчутно впливали на еміграцію українців у період між жовтневою революцією 1917 року та Другою світовою війною, як також після завершення Другої світової війни й до середини 1950-х років та частково у 1970-і роки; 4) *культурні* стосувалися тих українців, котрі проживали у тодішньому Радянському Союзі і пов'язані у більшості з його русифікаторською політикою; 5) *етнічна дискримінація* (вона щодо українців з особливою силою виявлялася у ХХ-ому столітті на територіях, які входили до Польщі, Чехо-Словаччини, Румунії до їх возз'єднання з Україною у 1939 -1945 рр. Передовсім йдеться про закони та етнокультурні практики, спрямовані на знищення української етнічності на цих територіях, як от заборона вживання української мови, обмеження користування нею в освітніх, культурницьких закладах та у публічному житті...

Хвилі та вектори української еміграції. Історія творення української діаспори пов'язана з чотирма хвилями еміграції: 1) перша хвиля охоплює період з останньої чверті XIX ст. до початку Першої світової війни (1914 р.); 2) друга хвиля – між двома світовими війнами (1918-1939 рр.); 3) третя хвиля припадає на час після Другої світової війни (найбільш інтенсивною вона була відразу по закінченню війни); 4) четверта хвиля – це поодинокі виїзди з території України її громадян у 1970-1980-ті роки та більш чисельні у роки незалежності (починаючи з 1990-х років і до нинішнього часу).

Найбільш помітні потоки емігрантів з українських земель, на базі котрих формувалися осередки української діаспори, у різні періоди спрямовувалися у таких напрямках: 1) на перших етапах, власне на етапах витоків (починаючи з XIV ст.) українці, щоправда не масово, потрапляли до таких європейських країн, як Австрія, Італія, Туреччина, Франція, Швеція; 2) наприкінці XIX-го – на початку XX-го ст. чітко окреслюються два вектори еміграції українців – до країн Північної Америки (США і Канада), частково до країн Південно-Східної Європи та до східних регіонів Російської імперії. Певна частина українців добиралася також до країн Південної Америки; 3) від часу жовтневої революції і по сьогоднішній день спектр напрямків української еміграції охоплює країни Північної Америки, Західної (а згодом і Східної) Європи, різних частин колишнього Радянського Союзу, країни Азії, Африки, Південної Америки, Австралію...

Географічне розміщення української діаспори. Сьогодні вихідці із України та їхні нащадки мешкають у понад ста країнах світу. За їх географічно-територіальним розміщенням можна виділити три мегапростори: *західний* (країни на захід від кордонів України, включаючи Східну і Західну Європу, країни Північної, Центральної та Південної Америки, країни Балтії), *східний* (країни на схід від кордонів України – Росія, країни колишнього Радянського Союзу - Азербайджан, Білорусь, Вірменія, Грузія, Казахстан, Таджикистан, Туркменія, Узбекистан, - країни Південно-Східної Азії) та *південний* (країни африканського континенту та Австралія, Океанія й Нова Зеландія).

Перший мегапростір можна розділити на кілька регіональних просторів: *північноамериканський, південноамериканський, західноєвропейський, північноєвропейський, південноєвропейський, східноєвропейський*. Розвиваючись за загальними для усіх частин діаспори закономірностями, кожна із них мала і свої особливості. Об'єднавчими характеристиками для них були такі: вони значною мірою формувалися внаслідок міграцій, принаймні, на початкових етапах; вони прагнули поселятися компактно; тією чи іншою мірою вони намагалися зберегти етнокультурні риси своєї етнічної батьківщини і розвивати їх у контексті взаємодії з іншоетнічним довкіллям, не втрачаючи зв'язків з Україною. Особливості формування діаспор у різних регіонах цього мегапростору були пов'язані з такого роду обставинами: 1) особливостями соціально-економічного і етнокультурного розвитку країн поселення українців і проживання їх та їхніх нащадків впродовж тривалого часу; 2) формування діаспор за рахунок двох джерел – емігрантів та автохтонного українського населення, які проживали на територіях, що певний час входили до складу інших держав, зазвичай, це ті, які межують нині з Україною...

Соціально-демографічні характеристики української діаспори. Щодо соціально-демографічного складу, то кожна із хвиль еміграції, а, відповідно, і різні складові діаспори мала свої особливості. Так, серед першої хвилі з демографічного погляду переважали люди середнього і старшого покоління, другої – люди працездатного віку й досвідчена за віком інтелігенція; у повоєнній (після 1945 р.) еміграції значну частину складали українці середньої вікової категорії, а серед останньої хвилі – представники найбільш продуктивного віку (18-55 років). Що стосується професійного складу, то тут сформувалося така картина. Перша хвиля вихідців із України - це, передусім, «сільськогосподарська» еміграція (малоземельне і безземельне селянство Буковини, Галичини, Закарпаття та українських земель, які перебували у складі Російської імперії), переважно без спеціальної професійної підготовки. Тому у країнах входу та територіях поселення вони займали найнижчі щаблі у структурі зайнятості – вони практикували сільськогосподарські роботи, скажімо, у канадських провінціях, на просторах Сибіру і Далекого Сходу, або ж працювали на низькооплачуваних місцях на копальнях вугільної промисловості Пенсильванії, на підприємствах металургійної та металообробної галузей, а також у ткацькій і швейній промисловостях, на будівництві (США). Структура зайнятості визначала соціальне становище українських іммігрантів та переселенців першої хвилі таким чином: вони перебували внизу соціальної драбини, за рідкими винятками (заснування власних фермерських господарств у Канаді) характер їх зайнятості не дозволяв відразу підніматися по ній угору. У цей період, принаймні у північноамериканських країнах, представники першого покоління української діаспори формували соціальний капітал своєї спільноти, що дозволило стимулювати соціальну мобільність наступних поколінь. Друга і третя хвилі значною мірою складалася з українців з досить високим рівнем загальної й професійної освіти, а, відповідно, з більш високим соціальним статусом. Відомо, що серед емігрантів цих хвиль відчутною була частка представників освітньої, інженерної галузі, діячів науки і культури, котрі, не сприйнявши радянської ідеології, залишили етнічну батьківщину. Висока професійна підготовка, достатній рівень освіченості дозволяє значній частині новітніх українських іммігрантів успішно інтегруватися у соціальну матрицю країн поселення. Щоправда, і сьогодні у таких країнах, як Велика Британія, Греція, Іспанія, Італія, Польща, Португалія певний контингент українців залишається у статусі заробітчанської імміграції...

Культурницько-громадські активності української діаспори. Українська діаспора з самого початку формувалася як соціокультурний феномен. Умови його формування та його життєздатності в іншоетнічному довіллі, його взаємодії з останнім, зокрема інтеграції його представників у соціальний та етнокультурний простір країн поселення, зумовлювалися кількома чинниками: 1) кількісним складом вихідців із українських земель; 2) географією їх походження; 3) поселенською структурою у країнах проживання; 3) політикою урядів країн та місцевої влади до чинника імміграції як основного мобілізатора формування діаспори; 4) рівнем толерантності/інтолерантності у міжетнічних відносинах на національному, регіональному і, особливо, на локальному рівнях.

Для функціонування такого феномена як діаспора необхідне, передусім, певне його кількісне наповнення, тобто сукупність осіб українського походження, здатне відтворювати себе у соціальному й етнокультурному плані як структурну спільноту країни проживання. Для процесів відтворення і розгортання етнокультурних активностей важливо, щоби у країнах проживання були етнічні ареали компактного розселення українців. Такі сьогодні зі значною кількістю носіїв українськості фіксуються в Австралії, в Аргентині, у Бразилії, у Казахстані, у Канаді, у Молдові, у Польщі, у Румунії, у Сполучених Штатах Америки, в окремих регіонах Російської Федерації. Менш потужні, але помітні компактні поселення осіб українського походження знаходяться у Великій Британії, Латвії, Словаччині.

Сприятливі умови функціонування феномена у контексті його кількісного виміру існують в етнічних ареалах, етнічних анклавів українців, зокрема міські агломерації Дітройта, Нью Йорка, Чикага (США); у Канаді провінції Альберта, Манітоба, Саскачеван (Канада); Аделаїда, Мельбурн, Сідней (Австралія); у Казахстані – це північні райони країни, Алмати; в Росії – Алтай, Далекий Схід, Західний та Східний Сибір, Краснодарський край, Магаданська область, Москва, Поволжя, Санкт-Петербург, Ставропольський край, Якутія; в Польщі прикордонні з Україною землі; в Румунії – це Бухарест, прикордонні землі), у Словаччині – словацько-українське пограниччя тощо...

...Могутнім об'єднавчим чинником усього закордонного українства і творення його іміджу як цілісного історичного й соціального феномена є ініціація кількох великих й потужних за своїм потенційним впливом проектів та діяльність парасолькових організацій. Зокрема, такими є спільний проект материкових та діаспорних науковців і громадських діячів «Енциклопедія Української Діаспори» у семи томах (сьогодні видрукованими маємо дві книги першого тому про українців у США, четвертий том про українців в Австралії, Азії, Африці та матеріали до сьомого тому про українців на пострадянському просторі); просвітницький проект Петра Ющенка – портретна галерея із кількох тисяч одиниць «Українці у світі»; організації: *Українська всесвітня координаційна рада (УВКР)* – спілка громадських організацій, до якої входять організації з України й поза її меж, мета котрих обстоювання та захист мовних, освітніх, соціальних, культурних інтересів українців у всьому світі; *Світовий Конгрес Українців (СКУ)*, який об'єднує українські крайові центральні репрезентації 28 країн Північної та Південної Америки, Європи, колишніх республік Радянського Союзу, Австралії; *Європейський конгрес українців (ЄКУ)*, котрий концентрує увагу на вирішення питань українців, які мешкають у європейських країнах. До них можна додати Світову федерацію українських лікарських товариств, Асоціацію діячів української культури. Важливим моментом у діяльності цих та інших українських організацій є розбудова зв'язків з Україною на національному, регіональному та локальному рівнях з метою сприяння зміцнення ролі української етнічності у сучасному світі. Йдеться про всесвітні конгреси українців, про чисельні акції підтримки «Майдану», про координацію акцій протестів на захист України від агресії Росії, про проведення культурницько-мистецьких фестивалів, конкурсів, виставок з української тематики у різних країнах світу...

...У нинішніх умовах стрімкої інтернетизації й технологізації процесів комунікацій між різними частинами одного й того ж феномена, яким є українська діаспора, а ще ширше зарубіжне українство, великої ваги набирають соціальні мережі та інструменти віртуального поєднання українців в усьому світі та підтримки зв'язків з Україною. Серед них, зокрема, Медіапортал української діаспори «VIDIA», який розміщує інформацію, що свідчить про живучість українських етнічних традицій у різних частинах світу й стимулює до її збереження та розвитку, поширюючи її по усіх континентах й який пов'язує у єдиний феномен діаспорне українство; українсько-американська веб-платформа для створення блогів «UA Modna»; портал електронна бібліотека «DIASPORIANA» - проект із збереження інтелектуальної спадщини української еміграції, започаткований науковою бібліотекою Національного університету «Києво-Могилянська академія», котрий дає можливість вибудовувати міцний фундамент феномена «зарубіжне українство»; інтернет-архів «Українці в Америці». Важливим чинником розвитку стосунків представників української діаспори з етнічною батьківщиною стало проведення у Києві Всесвітніх форумів українців, останній (VI) з яких відбувся у 2016 році.

Українська діаспора зробила помітний вклад у політичну, соціальну, економічну, науково-освітню та культурну сфери життєдіяльності країн проживання: тут свого часу були засновані такі наукові установи, як Український Вільний Університет (Австрія-Німеччина), Український Соціологічний Інститут у Відні, Український Робітничий Університет у Празі. Українська діаспора збагатила історію цих країн великими іменами: Роман Гнатишин, генерал-губернатор Канади у 1990-1995 рр., Едвард Стельмах, прем'єр-міністр канадської провінції Альберта, сенатор Павло Юзик, меценат Петро Яцик, диригент Віктор Мішалов, художній керівник знаменитої української капели бандуристів, художник Вільям Курилик, лінгвіст Ярослав Рудницький, відомий хокеїст Вейн Грецькі (Канада); авіаконструктор Ігор Сікорський, співачка Квітка Цисик, літературознавець Дмитро Штогрин, мовознавець Юрій Шевельов, історик Омелян Пріцак, художник Яків Гніздовський, юрист Богдан Футей, головний редактор Енциклопедії Української Діаспори Василь Маркус (США), член Палати депутатів провінції Чако Оскар Пабло Дудик, підприємець Рамон Гренюк (Аргентина); директорка української школи у м. Рига Лідія Кравченко.

